

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	0	0	1	8
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 1st Semester

(2124)

MUSIC

Paper : Hindustani Music-Instrumental (In all Mediums)

MUIDSC1

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question from each unit. Unit-V is compulsory.

UNIT-I

1. Define Sangeet and also write down the importance of Sangeet. 9

2. Explain any **THREE** of the following :

(i) Nada

(ii) Swara

(iii) Aroh

(iv) Saptak

(v) Varna

(vi) Alankar. 9

UNIT-II

3. Write about Pt. Vishnu Narayan Bhattacharya's Swarlipi Padhhati in detail. 9

4. Write down the life sketch and the contribution of Pt. Ravi Shankarji. 9

UNIT-III

5. Give brief description of your own instrument and explain about its parts. 9
6. Write down the classification of Instruments and explain any two in detail. 9

UNIT-IV

7. Write the description and notation of Kehrava Tal in Ekgun and Dugun Layakaries. 9
8. Write the Razakhani Gat in any of the Ragas of your syllabus. 9

UNIT-V

9. Answer any **NINE** of the following :
 - (i) Write Vadi-Samvadi Swaras of Rag Bhopali.
 - (ii) How many matras are there in Teental ?
 - (iii) Define Avroh in one line.
 - (iv) Which matra is Khali in Teental ?
 - (v) What is the Thaata of Rag Bhopali ?
 - (vi) What is the Jati of Rag Khamaj ?
 - (vii) Which is the Tivra Swar ?

(viii) How many Komal Swaras are there ?

(ix) Which matra is Khali in Kehrava Tal ?

(x) What is the laya of Razakhani Gat ?

(xi) Name any two Sushir Vadya.

(xii) When was Pt. Vishnu Narayan Bhatkhande born ?

(xiii) What is the gayan samay (time) of Rag Bhopali ?

9×1=9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें, प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।
यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट—I

1. संगीत को परिभाषित करें तथा संगीत का महत्व भी लिखें। 9
2. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन की व्याख्या करें :
 - (i) नाद
 - (ii) स्वर
 - (iii) आरोह
 - (iv) सप्तक
 - (v) वर्ण
 - (vi) अलंकार।

9

यूनिट—II

3. पं. विष्णु नारायण भातखंडे की स्वरलिपि पद्धति के बारे में विस्तार से लिखें। 9
4. पं. रविशंकरजी का जीवन परिचय तथा योगदान लिखें। 9

यूनिट—III

5. अपने स्वयं के वाद्य का संक्षिप्त विवरण दें तथा उसके भागों के बारे में बताएं। 9
6. वाद्यों का वर्गीकरण लिखें तथा किन्हीं दो का विस्तार से वर्णन करें। 9

यूनिट—IV

7. एकगुण और दुगुण लयकारियों में केहरवा ताल का वर्णन और नोटेशन लिखें। 9
8. अपने पाठ्यक्रम के किसी भी राग में रजाखानी गत लिखें। 9

यूनिट—V

9. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ के उत्तर दीजिए :
 - (i) राग भोपाली के वादी-संवादी स्वर लिखिए।
 - (ii) तीनताल में कितनी मात्राएँ होती हैं ?
 - (iii) एक पंक्ति में अवरोह को परिभाषित कीजिए।
 - (iv) तीनताल में खाली कौन सी मात्रा है ?
 - (v) राग भोपाली का थाट क्या है ?

(vi) ਰਾਗ ਖਮਾਜ਼ ਕੀ ਜਾਤਿ ਕਧਾ ਹੈ ?

(vii) ਤੀਬਰ ਸੁਰ ਕੀਨ ਸਾ ਹੈ ?

(viii) ਕੋਪਲ ਸੁਰ ਕਿਤਨੇ ਹੈ ?

(ix) ਕੇਹਰਕਾ ਤਾਲ ਮੇਂ ਖਾਲੀ ਕੀਨ ਸੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ?

(x) ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਕੀ ਲਧ ਕਧਾ ਹੈ ?

(xi) ਕੋਈ ਦੋ ਸੁਖੀਰ ਕਾਢੀਂ ਕੇ ਨਾਮ ਕਤਾਏ।

(xii) ਪੰ. ਵਿਭੂ ਨਾਰਾਧਣ ਭਾਤਕੁੰਡੇ ਕਾ ਜਨਮ ਕਥ ਹੁਆ ਥਾ ?

(xiii) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਕਾ ਗਾਧਨ ਸਮਧ ਕਧਾ ਹੈ ?

9×1=9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੀ ਲਿਖੋ। 9
2. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :

(i) ਨਾਦ

(ii) ਸਵਰ

(iii) ਆਰੋਹ

(iv) ਸਪਤਕ

(v) ਵਰਨ

(vi) ਅਲੰਕਾਰ

9

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੀ ਸਵਰਲਿਪੀ ਪੱਧਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9
4. ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਾਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਭਾਗਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9
6. ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਇੱਕਗੁਨ ਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲੈਅਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੇਹਰਾਵਾ ਤਾਲ ਦਾ ਵਰਨਣ ਅਤੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ। 9
8. ਆਪਣੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
 - (i) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਲਿਖੋ।
 - (ii) ਤੀਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
 - (iii) ਅਵਰੋਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (iv) ਤੀਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ?
 - (v) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦਾ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?

(vi) ਰਾਗ ਖਮਾਜ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?

(vii) ਤਿਵਰ ਸਵਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(viii) ਕੋਮਲ ਸਵਰ ਕਿੰਨੇ ਹਨ ?

(ix) ਕੇਹਰਾਵਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ?

(x) ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਲੈਅ ਕੀ ਹੈ ?

(xi) ਕਿਸੇ ਦੋ ਸੁਸ਼ੀਰ ਸਾਜਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

(xii) ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ?

(xiii) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦਾ ਗਾਯਨ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

9×1=9